

sunt, sed magis lupi ad ovium mansuetudinem conversi sunt.

Attor. 15. n. 30. Illi autem demissi descenderunt Antiochiam, & congregata multitudine tradiderunt epistolam.

Versiones, CUM EXPOSITIONE. V. à Vers. 30. usque ad 41

Verf. 30. Congregata multitudine. Arabicus: Coactio cœtu fidelium. Verf. 31. Grevi sum. Syrus: Consolationem receperunt, quia se videbant liberos à jugo legis Mosaicæ vers. 32. Cum ibi essent Propheta. Qui re vera erant Prophe- tæ, vel quia Doctores, & Magistri honorificentia causa sic dicebantur: Verbo plurimo. Syriac. Ser- mo- ne divite id est verbo copioso, ac efficaci, ut pote ex ore Apostolorum.

77. Arabic. Syrus. Verf. 32.

78. Syriac. Arabic. d. Chry- solt.

79. Lyran. Galetan. Hieron. Clarus. Carchul.

Verf. 35.

80.

Gen. 37. 81.

82. Arabic. Varabl. d. Chry- solt. Baron.

83.

CAPUT XVI.

1. Pervenit autem Derben, & Lystram, & ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timo-

- theus filius mulieris Judæe fidelis, patre gentili. 2. Hinc testimonium bonum reddebant, qui in Lystris, erant & Iconio fratres. 3. Hinc voluit Paulus secum proficisci: & assumens circumcidit eum, propter Iudeos, qui erant in illis; sciebant enim omnes, quod Pater ejus erat gentilis. 4. Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, qua erant decreta ab Apostolis, & senioribus, qui erant Ierosolymis. 5. Et Ecclesia quidem confirmabatur fide, & abundabant numero quotidie. 6. Transientes autem Phrygiam, & Galatia regionem vetati sunt ab Spiritu Sancto loqui Verbum Dei in Asia. 7. Cum venissent autem Mysiam tentabant ire in Bithyniam, & non permisit eos Spiritus Iesu. 8. Cum autem pertransissent Mysiam, descenderunt Troadem. 9. Et viso per noctem Paulo ostensa est: Vir Macedo quidam erat stans & deprecans eum, & dicens: Transiens in Macedoniam adjuva nos. 10. Ut autem visum vidit, statim quasi vivens proficisci in Macedoniam, certi facti quod vocasset nos Deus evangelizare eis. 11. Navigantes autem à Troade, recto cursu venimus Samothraciam, & sequenti die Neapolim. 12. Et inde Philippus, quæ est prima partis Macedonia Civitas, Colonia, Erant autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. 13. Die autem Sabbatorum egressi sumus foras portam juxta flumen, ubi videbatur oratio esse: & sedentes loquebamur mulieribus, quæ conveniant. 14. Et quedam mulier nomine Lydia, purpuraria Civitatis Thyatirenorum, colens Deum audivit, cujus Dominus aperuit cor, intendere his, quæ dicebantur à Paulo. 15. Cum autem baptizata esset, & domus, ejus deprecata est, dicens: si judicasti me fidelem Domino esse, introite in domum meam, & manete: & coegit nos. 16. Factum est autem eum nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum pythonem obviare nobis, quæ questum magnum præstabat dominis suis divinando. 17. Hæc subsequens Paulum, & nos clamabat, dicens, Ipsi homines servi Dei excelli sunt, qui annuntiant vobis viam salutis. 18. Hoc autem faciebat multis diebus: Dolens autem Paulus, & conversus spiritui dixit: Præcipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea, & exiit eadem hora. 19. Videntes autem Domini ejus, quia exivit spes questus eorum apprehendentes Paulum, & Silam perduxerunt in forum ad Principes. 20. Et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram cum sint Iudæi. 21. Et annuntiant morem, quem non licet nobis suscipere, neque facere, cum simus Romani. 22. Et currit plebs adversus eos: & magistratus scissis tunicis eorum jussit eos virgis cedi. 23. Et cum multas plagas eis imposuissent miserunt eos in carcerem, præcipientes custodi, ut diligenter custodiret eos. 24. Qui cum tale præceptum accepisset, misit eos in interioriorem carcerem, & pedes eorum strinxit ligno. 25. Media autem nocte Paulus, & Silas orantes, laudabant

- dabant Deum, & audiebant eos, qui in custodia erant. 26. Subito vero tremotus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta Carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia & universorum vincula soluta sunt. 27. Expergestus autem custos Carceris, & videns januas apertas Carceris, evaginato gladio volebat se interficere, estimans fugisse vinctos. 28. Clamavit autem Paulus voce magna, dicens: Nichil tibi mali feceris: Universi enim hic sumus. 29. Petitoque lumine introgressus est, & tremefactus procidit Paulo, & Sila ad pedes. 30. Et producens eos foras ait: Domini, quid me oportet facere, ut salvus sim? 31. At illi dixerunt: Crede in Dominum Iesum, & salvus eris tu, & domus tua. 32. Et locuti sunt ei verbum Domini, cum omnibus, qui erant in domo ejus. 33. Et tollens eos in illa hora noctis, lavit plagas eorum, & baptizatus est ipse, & omnis domus ejus

- continuo. 34. Cumque perduxisset eos in domum suam, apposuit eis mensam, & laetatus est cum omni domo sua credens Deo. 35. Et cum dies factus esset miserunt Magistratus lictores, dicentes: Dimitte homines illos. 36. Nunciavit autem custos Carceris verba hæc Paulo: Quia miserunt Magistratus, ut dimittamini, Nunc igitur exeuntes ire in pace. 37. Paulus autem dixit eis, Cæcos nos publice, indemonstratos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occultè nos ejiciunt? Non ita, sed veniant, 38. Et ipsi nos ejiciant. Nuntiaverunt autem Magistratibus lictores verba hæc Timotheumque audito quod Romani essent. 39. Et venientes deprecati sunt eos, & educentes rogabant, ut egrederentur de urbe. 40. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Lydiam, & visis fratribus consolati sunt eos, & profecti sunt.

ARGUMENTUM.

PAULVS NE IUDÆOS OFFENDERET TIMOTHEUM CIRCUMCIDIT, EUMQUE IN SOCIUM SUÆ PRÆDICATIONIS ASSUMPSIT IN ASIAM, & BITHYNIAM: DEINDE MONITUS DIVINITUS VENIT IN MACEDONIAM DEINDE PHILIPPIS SE CONVERTIT LYDIAM PURPURATAM, & À PUELLA DÆMONEM EJECIT, QUÆ DE CAUSA VIRGIS CÆTUS UNA CUM SILA IN CARCEREM MITTITUR, ILLIS ORANTIBUS NOCTE MAGNO TREMOTU OSTIA APERIUNTUR, & IPSI PERSISTENT IN CARCERE CONVERSO CUSTODE AD FIDEM, À MAGISTRATU CUM HONORE DIMITTUNTUR È CARCERE.

Attor. 16. n. 1. Pervenit autem Derben, & Lystram, & ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus filius mulieris Judæe fidelis, patre Gentili.

linum charissimum, & habuit socium suæ peregrinationis.

Versiones,

CUM EXPOSITIONE I. à Vers. 1. usque ad 5.

- 1. Verf. 1. Pervenit autem Derben. Charitas pauli cum nulla ad veritate frangitur, repetit Civitates, ubi malè fuerat tractatus supra cap. 14. n. 18, 19. 2. Filius mulieris Judæe. Aliqui Codices, ut Rabbabanus, & alii, Vidua, sed nostra lectio præferenda est, & vocabantur Eunice, id est victoria, eam etiam ac aviam timothei appellatam, Loidem laudat paulus 2. ad Timoth. 1. n. 1. Fidelis, id est Christiana, id est ex Judæis conversa ad Christum. 3. Patre gentili licet enim verita essent Hebræis matrimonia cum Chananæis, Exod. 23. n. 32. non tamen cum aliis gentilibus: Unde Jacob duxit mulieres gentiles, Genes. 29. n. 22. Moyses, Exod. 2. n. 21. & post datam legem David, 2. Reg. 33. Salomon, 3. Reg. 3. n. 1. & Esther cum gentili Assuero cap. 2. n. 17. postea tamen Canonica lege prohibita sunt, & dicitur, Disparitas cultus. 4. Verf. 2. Huic testimonium Arabicus, Cujus virtuti, ac probitati attestabantur fratres. Scilicet alii Christiani de ejus virg, moribus, vita, & studio literarum, ut constat ex 1. Timoth. 6. n. 12. & 2. Timoth. 1. n. 3. Unde Apollolus cum appellat Fi-

Verf. 3. Hunc voluit Paulus secum proficisci. Arabicus: Ut egrederetur secum ad prædicandum. Circumcidit eum propter Iudeos, quia sciebant ipsum esse ex Patre gentili, ne Iudæi contemnerent prædicationem timothei, & nolent ipsum audire, quia incircumcisus, ideo voluit circumcidere, ut Iudæos facilius adduceret.

Verf. 4. Tradebant eis custodire dogmata Syrus, Ut observarent placita illa Constituta in Concilio Ierosolymitano, de quo actus est superiori c. Verf. 5. Ecclesia quidem confirmabatur fide arab. Radices agebant, maxime augebatur, & crescebat fidelium numerus Verf. 6. Transientes autem Phrygiam, per hanc nempe regionem venerunt in Asiam minorem Verati sum a Spiritu sancto Syriac. Prohibuit eos Spiritus sanctus. Loqui verbum Dei Occum. Ne verbum Dei disseminarent, prædicantes, quia Asiani non erant tunc dispositi, ac præparati ad recipiendum verbum Dei, ut fuerunt postea, de quo q. 23.

QUESTIO I.

Quare magnus Paulus acerrimus circumcissionis impugnator circumcidit Timotheum?

UT vidimus superiori c. 15. Paulus & Barnabas fortiter pugnarunt circumcissionem, ac jugum legis Mosaicæ non esse imponendum gentibus, nunc vero ipse Paulus circumcidit Timotheum? Respondeo Timotheus erat Iudæus saltem ex parte Matris, quod valde notum erat Iudæis, cum Paulus cum Timotheo esset per multas Civitates Ec 3 prædica